

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Grobovi tulijo . . .

(Ponatis iz brošure »Grobovi tulijo . . .«)

Oj Doberdob,
slovenskih mož in fantov grob . . .

1914 . . .

Kakor na filmu se pojavljajo zgodovinski dnevi . . . Strašni . . . Krvavordeči . . . Narodi Evrope in vsega sveta so prisluhnili. Milijonske armade se razvrščajo ob mejah od severa do juga, topovi grme, milijone ljudi se kolje, mori, pustoši . . . Zgodovina piše s krvjo strani novega veka. Groteskne slike se porajajo na tem zgodovinskem filmu. Nenavadno redke v veliki zgodovinski dobi . . . Na bojišča proti lastnim bratom po krvi in jeziku, zoper svobodo lastnega naroda, goni z magijo subordinacije, z nasajenimi bajoneti in z nabitimi puškami tujec, gospodar slovenskih dežel, slovanske podložnike, da se po njegovih poveljih in z njegovimi povelji bore in umirajo zoper nastajajočo svobodo, da prelivajo svojo kri in žrtvujejo svoja življenja zato, da bi okovi ostali neokrnjeni za zmago tujega orožja, volje in duha nad vstajajočim duhom in močjo Slovanstva.

Okovani suženj se upira. Vsak odpor je krvavo zlomljen. Koncentracijska taborišča — grobovi se obdajajo z bodečimi žicami . . . Suhi Bajer sprejema puntarje in grobovi se zravnavajo . . . Odjekne Judenburg, Radgona, Pulj, Kotor . . . Od severa do juga besni železni orkan . . .

Štiri dolga leta. Leta, ko so ugašala življenja kakor sveče na grobeh v vetru. Leta, ko je srčna kri, najdragocenejša tvarina, pojila zemljo, leta, ko se je prelivalo cele reke solza, leta nepopisnega trpljenja . . .

Majejo se prestoli . . . rušijo se meje po Evropi, zarisane od pamtveka in izginjajo . . . Na razvalinah zgodovinskih velikanov se pojavljajo obrisi novih zgradb, novih meja Evrope . . . Rušijo se politične tvorbe, ki so v svoj smrtni objem oklepale tudi naše narodne sile ter nas držale v brezmočnosti in podrejenosti. Poraja se iz teh razvalin, krvi, trpljenja, solza, ugaslih življenj, — novo življenje narodov, do danes pod jarmom tujčevim ječečih . . .

Ta dolga štiri leta je pisala zgodovina neumorno velike besede: Poljska, Češkoslovaška, Jugoslavija . . . Milijone žrtev je bilo treba, da se je dovršilo to veliko dejanje, da je iz stoletnega robstva vstal Slovan osvobojen.

Kdo bi precenil te žrtve?

1918 . . .

Zlom Avstro-Ogrske.

Glas trobente ob francoski bojni liniji odjekne: Odložite orožje! Mir! —

In svet si je globoko oddahnil. Svečan molk je nastal. Na izmučenih obrazih se je pojavil grenak smehljaj, sonca pričakujoč.

Mir . . .

Z bojišč se vračajo bojevniki. Bojevniki z vseh bojišč: s solunske fronte, s Kajmakčalana, iz Dobruđe, s Soče, z Verduna in Marne, — zidarji nove dobe, zidarji svobode! . . . Odhajajo v svoje domačije. Odhajajo k svojim dragim. V srcu je pričakanje, radost . . .

Kako bodo sprejeti? Kako pogoščeni?

Dežele Južnih Slovencev dihajo svobodno, samostojno. Trije bratje: Slovenec, Srb, Hrvat si podajajo roke.

*

Kdo bi preštel žrtve, ki so bile dane, da so trije bratje po krvi in jeziku: Slovenec, Srb, Hrvat, postavili skupno hišo, mogočno in lepo, svobodno Jugoslavijo? Ko so se ti trije bratje vselili v osvobojen, skupni dom, so od veselja in radosti pozabili na štetje žrtev, darovanih za ta dom. Simbol »Kosovke devojke« ni zablestel v tistem žaru, kakor poje narodna pesem iz nekdanjih davnih junaških dni, simbol Majke devetih Jugovičev ni pozdravil vračajočih se bojevnikov.

Kdo bi jih štel? V sreči se pozabi tudi na štetje . . .

Reparacijska komisija v Parizu leta 1921 je šele spomnila, da je treba šteti. Kajti, če ne bo vedela števila vojnih žrtev, žrtvovanih za svobodo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ne bo odškodnine. In takrat so bile vojne žrtve prejšnje Srbije in Črne gore preštete in sporočeno je bilo reparacijski komi-

siji v Parizu: 136.000 padlih bojevnikov v Srbiji in Črni gori smo našli. Vojnih žrtev (vdov, sirot, staršev) pa je 380.000.

Reparacijsko komisijo v Parizu so zanimale namreč samo vojne žrtve dveh, z antanto zvezanih in vojskujočih se držav: bivše Srbije in Črne gore, Slovenija, Hrvaška, Slavonija, Banat in Bačka, Dalmacija in Herceg-Bosna, — to so bile prej dežele bivše Avstro-Ogrske. Vojne žrtve teh dežel pri reparacijski komisiji niso bile upoštevane.

Koliko je bilo takrat v celi državi vseh vojnih žrtev?

*

Leta 1921 je bilo po zapiskih v Sloveniji 32.000 vojnih žrtev (vdov, sirot, staršev, invalidov). Največ žrtev je dala pač soška fronta. Zahtevala je nešteto življenj in pesem »Oj Doberdob, slovenskih mož in fantov grob . . .« dovolj pove.

Castiljiv in dostojen kamen v stavbi Jugoslavije so junaki soške fronte. Dočim so se slovenski, dalmatinski, bosanski polki na vseh drugih frontah borili oziroma držali pasivno, umirali molče z željo zmage antantnega orožja, so na soški fronti z zavestjo dokazali svojo slovansko tradicijo neomejenega junaštva. Tu so se borili za svobodo slovenske grude.

Sobojevniki s soške fronte v svojih spominih pripoveduje med drugim:

»V najtežjih borbah med italijansko in avstrijsko armado so bili kakor jeklo polki, sestavljeni iz Slovencev, Dalmatincev in Bosancev. V ozračju, v borbi, povsod se je čutil enoten odpor, enotna volja, da ne pripuste niti pedi slovenske grude sovražniku. Vsi ti bojevniki so čutili, da se na soški fronti bore in umirajo za slovensko grudo, za zemljo jugoslovanskega naroda, akoravno v avstrijski uniformi.«

Z gloriolo so ovenčani ti spomini velikih dni. Te žrtve in naporji so dragulj v kroni jugoslovanske. Težak sicer, iz solz in krvi brušen, a lep in časten. Samo trnjeven venec je okrog njega, venec pozabljenja.

*

Leta 1922. je bil prvi zdravniški pregled vseh vojnih žrtev za celo državo. Razvrščeni so bili po odstotkih invalidnosti. Prijavljenih in pregledanih je bilo na teh zdravniško-komisijah pregledih 134.000 vojnih invalidov.

Zanimiva je statistika, razvidna iz »Stenografskega zapisnika« Narodne skupščine, z dne 11. oktobra 1924, stran 229 do 234, poleg »Behmenovega« načrta invalidskega zakona. Ti statistični podatki finančnih direktij iz leta 1924 govore, da je 1. julija 1924 prejemale invalidnino

vojnih invalidov	67.244 Din
vojnih vdov, sirot, staršev, civilnih žrtev	149.640 Din
Skupaj	216.640 Din

Letno se je za te vojne žrtve izdalo 337 milijonov 956 tisoč dinarjev.

*

V novembru leta 1925 je bil v Narodni skupščini izglasovan prvi invalidski zakon. Poročilo načelnika invalidskega oddelka, zdaj že pokojnega Dragoljuba Novakovića, govori:

Dne 1. oktobra 1924 je dobivalo . . . . . 62.460 vojnih invalidov invalidnino.

Vdov, sirot in staršev pa 210.550
Bilo je takrat priznanih vojnih žrtev 273.010
Pri sodiščih se je takrat še reševalo 70.000 premetov.

Ministrstvo soc. pol. je ustavilo invalidnino 90.000 vojnim žrtvam, ki so imele po invalidskem zakonu pravico pritožbe. Tako je bilo torej po teh zapiskih vseh vojnih žrtev v Jugoslaviji 433.010

Te vojne žrtve so imele 1 milijon 50 tisoč rodbinskih članov.

Kajti vojna žrtve ni samo tisti, ki neposredno trpi in je trpel posledice vojne, ampak tudi člani družine, ki so tako posredno prizadeti.

K temu številu pa niso prišteti 10% invalidi, katere je priznala reparacijska komisija v Parizu

Veselejše in 1938
srečnejše Novo leto
od starega želi vsem

Oblastni odbor
Udruženja vojnih invalidov

Uredništvo
»Vojnega invalida«

in je država zanje prejela osebno vojno odškodnino. Sem tudi niso štete vojne žrtve, ki so drugače bile priznane, a zaradi plačevanja nad 20.— Din davkov niso prejemale invalidnine.

Tudi za te je država prejela osebno odškodnino a invalidnino jim ni dajala.

*

In če vprašaj, kaj je komu najdražje, ti bo brez pomisleka odgovoril: kri in življenje. Svoboda, pridobljena z nešteti življenji in s potoki krvi, ki so jo darovali srbski, slovenski in hrvaški bojevniki in njih rodbine, je visoka cena in zločin je, da ta cena ni priznana in ni upoštevana.

Simbol narodne pesmi »Kosovke devojke« in simbol »Majke devetih Jugovičev« in »Žene Jug Bogdana«, vstaja mogočno in preteče: »Narod jugoslovanski! Srbi, Hrvati in Slovenci! Kako ste se oddolžili žrtvam za svobodo, samostojnost in zedinjenje?«

Invalidski zakon iz leta 1929 odgovarja »Dobro smo se oddolžili! Nič ne manjka našim žrtvam za svobodo, samostojnost in zedinjenje! Svobodno žive, kakor vedo in znajo in svobodno umirajo!«

*

Leto 1929. Enajsto leto po narodnem osvobojenju in zedinjenju.

Invalidski zakon iz leta 1925 je bil zamenjan z novim zakonom. Simbol »Kosovke devojke« se je zagnil s črnim zastorom.

»Radi štednjek, so rekli državniki v opravičilo. Od 216.640 dosedaj pravno priznanih vojnih žrtev je zgubilo zaščito in priznanje 142.340, ali dve tretjini. Od 337 milijonov 956 tisoč dinarjev, kolikor se je doslej »žrtvovalo« za vojne žrtve, se je ta »žrtva« znižala na 104 milijone dinarjev.

Vendar enkrat smo ugotovili pravo ceno za svobodo in zedinjenje . . .

Superarbitracijska komisija je pregledovala vojne invalide, da se prepriča, ali je res toliko invalidov, kakor je bilo rečeno 1925. In novi invalidski zakon je predpisal, koga in kaj se more priznati in koga se ne more priznati. Vestna je bila zdravniška superarbitracijska komisija. Točno je vršila svojo nalogo. Strogo in dobro je pazila, da ne bo odškodovana državna blagajna in da ne bo kdo »neupravičeno« priznan. In ko je bil pregled gotov, je bilo, kakor rečeno, vojnih žrtev, darovanih za svobodo in zedinjenje za Jugoslavijo, 74.300 — vseh skupaj, vojnih invalidov, vdov in sirot; torej dve tretjini manj kot jih je bilo leta 1924.

V Sloveniji nas je pa celih 5.234 od 32.000 iz leta 1921.

Vse razsodbe rednih sodišč, pravomočne in izvršljive, ki so dajale pravico po invalidskemu zakonu iz l. 1925, so bile kratko uničene.

»Kosovsko devojko« in »Majko devetih Jugovičev« — je zagnila noč.

*

Invalidski zakon iz leta 1929, ali bolje »Invalidsko Kosovo«, je med drugim iz občestva vojnih žrtev črtal:

1. Vse tiste, ki so sicer bili v vojni in na bojiščih, vendar niso bili ranjeni, pač pa so zboleli, ali so jih zasuli plazovi, ali so jim zmrznile noge, ali jih je objela tuberkuloza, ali so jih zapustili živci, ali so zaradi boleznih z bojišč oslepli, ali so jim bile pozneje odrezane noge ali roke — kratko: bolnikov z bojišč zakon ne priznava;

2. vse tiste, ki plačujejo več kakor 120 Din oziroma 170 Din letno davka. Ti po mnenju tega zakona niso »siromašni« in ker niso torej siromašni, niso vojne žrtve. Krogle sicer niso spraševale, koliko plačuje ta ali oni davka ali »Invalidsko Kosovo« je spraševalo;

3. vse civilne vojaške žrtve in vse one, katere je sovražnik ob času vojne z mučenjem pohabil;
4. očeta in mater, čeprav jima je padlo na bojišču 5 sinov, ker imata še enega šestega, ki živi;
5. bojevnike do 30% invalidnosti ali nesposobnosti, pa če tudi so se jim pozneje poslabšale hibe in so jim odrezali noge ali roke, ali pa so celo oslepeli;
6. vsakega, ki je na pr. bil zaprt, čeprav samo 12 ur, ni dostojen, da bi bil priznan, čeprav mu manjkata obe nogi ali pa je popoln slepec.

Tako se vrste točka za točko in likvidirajo zaščito vojnim žrtvam. Saj, Jugoslavija je tu, kaj še treba žrtev zato. Dovolj jih je 74.300, za katere je treba skrbeti.

*

»Invalidsko Kosovo« je ohladilo čustva domoljubja, zaplakala je »Kosovka devotka«.

Ali je drugod, v drugih državah tudi tako?

Francoski minister za pokojnine, Alber Rivijera, mudeč se letos oktobra meseca v Beogradu, je med drugim povedal zastopnikom našega tiska tudi nekaj o vojnih invalidih v Franciji.

»Mi imamo,« je rekel minister Rivijera, »danes čez milijon živih vojnih žrtev. Poleg tega imamo še en milijon 400 tisoč indirektnih žrtev vojne: vdov, otrok, staršev. Za vse skrbi francoska država. Vsi dobivajo pokojnino. Kajti oni so močna obramba francoske države.

Vdova francoskega bojevnika, padlega v vojni, prejema 2840 frankov letne pokojnine. Starši njegovi pa 1900 frankov letno. Invalid, ki je v obrambi domovine izgubil nogo, dobiva 12.000 do 15.000 frankov letne invalidnine.

Bojovník, ki je v vojni zbolel, dobiva 7000 frankov letno. V slučaju bolezni pa, ki onemogoča pridobitno delo, daje takemu invalidu-bolniku, poleg 7000 frankov, letno še 10.000 frankov drugih stalnih dohodkov.

Francoski narod in francoska republika se zavedata, da oni, ki so se žrtvovali za državo, morajo biti dostojno preskrbljeni in priznani, pa naj stane kar hoče. Vsi bojevniki brez razlike, ki so bili vsaj tri mesece v ognju, so priznani. Vsi imajo danes legitimacije, da so bivši bojevniki in vsak uživa do svojih 50 let starosti letno 500 frankov, po 50. letu pa 1200 frankov pokojnine na leto. »Danes imamo,« je pripovedoval minister, »4 milijone 300 tisoč legitimacij bivših bojevnikov in naš budžet ministrstva za pokojnine je obremenjen s 7 milijardami frankov na leto. — Ponosni smo na to vsoto.

S tem, da je francoska republika dala bojevnikom in vojnim žrtvam tako pomoč, pa nikakor ne misli, da je svoj dolg že poravnala. Mi imamo precizno zakonodajo za vse naše državljane, ki so bili v vojni in za njihove družine. Vsi imajo povsod prednost, ki se tudi mora izvrševati. Industrijska podjetja so obvezana, da morajo zaposliti gotov odstotek vojnih žrtev.

Bivši bojevniki v Franciji so grupirani v združenjih. Nekatera združenja so splošnega, druga zopet specialnega značaja. Nad vsemi temi združenji pa je Konfederacija bivših bojevnikov, ki šteje okoli 4 milijone članov. To je velika sila in ta sila vedno skrbno bdi nad usodo svoje domovine. Zaveda se svoje dolžnosti. V nobenem slučaju ta veliki kolektiv ni državi povzročil nikakršnih neprijetnosti s pretiranimi zahtevami ali kako drugače. Moram pa reči, da so vse vlade po vojni smatrale, da se mora vojne žrtve upoštevati v vsem in jim dati vse, kar je mogoče, in jim v vsem pomagati ter jim omogočiti vsaj takšno življenje kakršno bi si lahko bili drugače ustvarili, če bi ne bili v vojni... —

Nam, ki živimo pod režimom invalidskega zakona iz leta 1929, se nam zdi to pripovedovanje kakor bajka.

*

Še takrat, ko so grmeli topovi, ko se je rogal Suhi Bajer zidarjem svobode, ko so krvaveli dobrovoljci v Dobrudži in na solunski fronti, ko so naši možje in fantje stali kakor skala ob Soči, ko je odmevalo iz Judenburga, Radgone itd., so se razobešali letaki in klicali:

»Spominjajte se vojnih invalidov! Vojnim invalidom nismo dolžni samo spoštovanja, skrbeti moramo za njih bodočnost in storiti vse, kar je v naši moči, da se jih zopet upelje v urejeno pridobitno življenje. Itd., itd.«

Ustanavljale so se komisije za preskrbo vračajočih se onemoglih bojevnikov. Ljudstvo je rado prispevalo. Tudi sami bojevniki so zbirali. Dajale so se podpore vojnim invalidom. Ustanavljali so se invalidski-bojevniški domovi: Golnik, Celje, Ljubljana, Rogaška Slatina...

List zgodovine se je obrnil. Prevzela je te ustanove Narodna vlada v Ljubljani...

Kje ste danes vi, domovi bojevnikov?

*

Še en svetel trenutek je bil, ko se je »Kosovka devotka« nasmehnila vojnim žrtvam Jugoslavije.

Bilo je to leta 1924 v Narodni skupščini. Takratni minister za socialno politiko, Jugosloven,

dr. Šefkija Behmen, je sporazumno z invalidi napravil načrt prvega invalidskega zakona in ga predložil Narodni skupščini, ter ga takole utemeljil:

»Naša država in naš narod še niso plačali svojega dolga vojnim invalidom in družinam mrtvih bojevnikov.

Se po zedinjenju so ostali v veljavi stari in zastareli invalidski zakoni za posamezne kraje. Prejšnje vlade so izdale 2 do 3 Uredbe, s katerimi so poskušale urediti nekatera važna vprašanja in ublažiti največjo bedo. Koncem leta 1921 so bile te odredbe uzakonjene z zakonom o začasni pomoči invalidom in družinam padlih in umrlih bojevnikov. Že dvakrat je bil predložen narodni skupščini zakonski predlog o reguliranju tistih vprašanj na isti podlagi za vso državo, ali skupščina radi političnih razmer ni uspela, da bi uzakonila in da bi temu največjemu socialnemu in narodnemu problemu naše države posvetila vso svojo dolžno skrb, zakon, ki bi odgovarjal razmeram in potrebam naše države.

Temu zakonu mora biti cilj, da vlije žrtvam svetovne vojne novo zaupanje v državo, da izenači vse vojne invalide in žrtve vojne v vsej državi ter da nudi vsem čim večjo odškodnino in da dá čim več sredstev za to. In to ne samo zato, da se ustavi njihovo nadaljno propadanje, ampak mnogo več zato da ohrani in ustvari v njih še preostalo ali le še razvijajočo moralno narodne zavesti, uma in telesne moči, da bi bila bodočnost vsem, nam in njim, svetlejša, sigurnejša in boljša, kakor je bila preteklost in je sedanjost.

Vlada upa, da bo ta zakonski načrt zelo pomagal do cilja. Ali vedeti je treba, da tudi po uzakonitvi tega zakona slepi invalidi ne bodo zopet spregledali, invalidi brez nog, ne bodo zopet hodili s svojimi nogami, popolnoma pohabljeni se vseeno ne bodo zopet lahko gibali, vdovam in otrokom se močje in očetje ne bodo zopet vrnil, staršem in bratom ne sinovi in ne bratje. Če bi lahko to dosegli, tedaj, da, tedaj bi dali vojnim žrtvam popolno odškodnino.

Zakonski načrt sicer govori in določa, da dolguje država vojnim žrtvam nekako odškodnino. Daje jo v tisti obliki, ki je v zakonu predvidena. Poleg tega pa daje država priznanje, ki je naravno in zaslužno in nudi zaščito, ki je praktično potrebna.

Naši invalidi in družine padlih in umrlih bojevnikov tudi več ne zahtevajo. Zakonski načrt je izdelan sporazumno z njihovimi zastopniki. Samo v enem, za nje vsekakor važnem vprašanju, nismo prišli v soglasje: od katerega dne se po tem zakonu naj izplačuje invalidnina?

Vlada pri najboljši volji, z ozirom na državne dohodke, ni mogla osvojiti njihove zahteve, ki je sicer upravičena. Ali vlada je odločno sklenila, da bo, na podlagi novih rezultatov socialno-gospodarske statistike, vsem tistim vojnim žrtvam začasno izpopolnila njihove najpotrebnejše potrebe z draginjskimi dokladami, ki so najpotrebnejši.

Dejanje letne invalidnine, pokojnine in draginjskih doklad ni najvažnejše in najbolj praktično sredstvo za rešitev invalidskih problemov. Na ta način izdan denar ni produktiven. Invalid se ne bo mogel iznebiti občutka, da ta denar ni — miloščina. Z vsemi mogočimi sredstvi se mora pobijati to rušilno prepričanje in ta črna občutek. Invalidom, vdovam in sirotam treba dati prepričanje, da se država noče in ne more odreči njihovim produktivnim močem, ampak nasprotno, država hoče storiti in poskrbeti, da njihovo zmanjšano pridobitno sposobnost ohrani, jo razvije in ojača, da bi oni tako poleg izgube svoje delovne sposobnosti, ali poleg izgube moža, očeta ali sina — ki je prej za nje skrbel — sami s svojim delom mogli sebe in svoje družine dostojno vzdrževati. Mora se ustvariti pojem, da invalidnina ni nič drugega kakor nekako materijelno priznanje za zasluge, dane v korist domovini in ostalim državljanom, ki niso bili v vojni.

Osposobiti invalide, vdove in vojne sirote za samostojno pridobitno delo, ustvariti jim ali okrepiti njihovo samostojno existenco, to je naloga cele države in nas vseh. S samo invalidnostjo se to ne doseže. Zbog tega je položeno težišče za rešitev tega problema — ki obstoja takorekoč pri vsakem invalidu, pri vsaki vdovi, pri vsaki siroti — na takozvane produktivne in socialne pomoči. To je izčrpno izdelano in povedano v prvem delu tega zakonskega načrta v odredbah o odkupu invalidnine.

Vse te odredbe bi pa ostale mrtve besede na papirju, če bi jim z drugimi odredbami ne preskrbeli izvršitve. Praktično izvajanje enega ali drugega načina teh raznovrstnih sredstev za pomoč, z ozirom na okoliščine in potrebe v vsakem posameznem slučaju, se ne da niti zamisliti, kaj še le izvršiti, če bi se vse to delo poverilo in prepustilo državni administraciji. Zato se pri vsem tem ni smelo spregledati, da bi se za vsa ta vprašanja ne poskalo primerne in dobre rešitve. Pritegniti namreč treba invalide in družine padlih in umrlih bojevnikov. Bilo bi tudi nesmotreno, če bi se že kar v naprej odrekli dragocene podpore, ki nam bi jo mogli nuditi dobrotniki: družba, privatniki in njih iniciativa.

Zakonski načrt priznava radi tega invalidska udruženja kot zastopnike invalidov in družin padlih in umrlih bojevnikov. Preskrbel jim bo potrebna sredstva za gospodarski dvig njihovih članov in

predvideva možnost, da jim poveri vršitev gotovih del, ki so potrebna ali predpisana za izvrševanje posameznih odredb invalidskega zakona.

Zakonski načrt apelira na vse javne faktorje in na vse družabne sloje ter na privatno inicijativo vseh. Poziva jih, da sodelujejo z invalidskimi Udruženji, skupaj povezani v »Narodnem fondu«, ter tako organizirajo ter najdejo dovolj sredstev za pravilno rešitev tega težkega socialnega, gospodarskega in narodnoobrambne problema naše države.

Priznavam, da je dosedanje nezadostno in nepravilno delo rušilo in onemogočavalo mnogo kaj. Treba pa je, da se vse to popravi in uredi tako, kakor bi moralo že davno biti urejeno. »Narodni fond« bo in mora vzbujati, poživljati in družiti ohlajeni pojem domoljubja in narodne morale, mora združiti umne in materijalne sile v naši družbi in državi. Mora s smotrenim in intenzivnim delom ustaviti propadanje vojnih žrtev. V njih se mora vzbuditi prepričanje, da je država in družba s tem zakonom krenila na pravo pot in začela odplačevati svoj dolg in da bo vojnim žrtvam preskrbela dostojne samostojne existence.

Od hitre rešitve v pravilne primembe tega zakona je odvisna usoda okrog 500 tisoč naših državljanov, pa naj bodo to vojni invalidi ali vojne vdove ali vojne sirote, ali siromašni starši in bratje umrlih in padlih bojevnikov.

Ta številka bi bila večja, če bi vzeli v obzir tudi otroke in žene osebnih vojnih invalidov in ostale člane družin padlih in umrlih bojevnikov. Imeli pa bodo vsaj tako indirektno koristi od tega zakona.

Ali že številka 500 tisoč kaže, kako zelo je zmanjšana produktivna moč našega naroda. In zato je v korist države, da to moč poveča in okrepi ter jo dovede do produktivnega dela.

Zakon je narejen tako, da se lahko uporabi tudi za preteklost. Njegova vrlina je v tem, da popravlja gotove, dosedaj narejene napake. Poleg tega pa prinaša ravnopravnost in zaščito v enaki meri vsem vojnim invalidom, vojnim vdovam in sirotam ter staršem po vsej državi ter briše dosedanje razlike, ki so bile tudi vzrok, da se razmere v naši državi še niso tako hitro konsolidirale.

Posebno je treba na tem mestu povedati in ugotoviti, da so bili baš invalidi Srbije, ki so zahtevali, da ne sme biti med njimi in njihovimi tovariši iz ostalih krajev države nobene razlike, posebno kar se tiče državne odškodnine in zaščite.

Vlada je prepričana, da bo narodna skupščina sprejela predloženi zakonski načrt in predlog. In razmere v naši državi se bodo po uzakonitvi tega zakona izdatno popravile.

*

Tako je govoril dr. Šefkija Behmen, takratni minister za socialno politiko. »Kosovka devotka« je stala v vsej svoji lepoti. In smehljal je bil na njenem lepem licu. In zdelo se je, da bo, kakor poje pesem:

Pregleduje padle tam junake,
živega katerega še najde,
s hladno ga vodó skrbno umiva,
z vincem rujnim ga krepčá rúdečim,
s kruhom hrani tečnim ga in belim.«

Ali... izginila je »Kosovka devotka«. Bratje se niso razumeli.

Konec prihodnjíc.

Mesto venca na grob...

Mesto venca na grob pokojnemu Albinu Prepeluhu, ki je bil pri Narodni vladi v Ljubljani leta 1918 in 1919 eden najbolj vnetih delavcev za pomoč vojnim invalidom, vračajočim se takrat z bojišč, so darovali za podporo vojnim žrtvam gospodje:

	Din
Anton Rojina, industrijec, Ljubljana	100.—
Milivoj Lajović, industrijec, Ljubljana VII	100.—
Horvat & Co., tovarna olja itd., Ljubljana	100.—
M. Hribernik, industrijec, St. Vid n. Lj.	100.—
Josip J. Kaučič, industrijec, Ljubljana	100.—
Stane Vidmar, industrijec, Ljubljana	100.—
Zdenko Knez, industrijec in veletrg., Ljubljana	100.—
Tomo Knez, inž., industrijec, Ljubljana	100.—
Avgust Kuhar, ravn. Kmetске posoj., Ljubljana	100.—
Tovarna »Pekatec«, Ljubljana	100.—
Kopač & Co., tovarna sveč, Ljubljana	100.—
Jugo Lutz, d. z o. z., Ljubljana VII	100.—
Ivo Marinko, podpred. Oblast. odb., Ljubljana	100.—
Tvrđka Bonač & Sin, Ljubljana	300.—
Pero Nedeljković, general, Ljubljana	100.—
Skupaj 1.700.—	

Mesto venca na grob tob. rav. v P. Ivo Tomana je daroval lastnik Daj-Dama, Julij Zupan . . . . . 200.—

Mesto venca na grob svojemu umrlemu tovarišu, plačilnemu natarjarju Viliju Trinker, uslužbenci Daj-Dama . . . . . 200.— in lastnik Daj-Dama Julij Zupan . . . . . 200.— z željo, da se teh 400 Din razdeli vojnim žrtvam v kamniškem srezu.

Rudolf Andrejka, polkovnik v p., je daroval za vojne žrtve v okolici Moravč . . . . . 100.—

K. O. Kamnik in Moravč je bil od Oblastnega odbora darovani znesek nakazan.

Oblastni odbor se vsem darovalcem v imenu vojnih žrtev najtopleje zahvaljuje.

»Kosovka devojka« živi

Slavna starosrbska zgodovinska tradicija, priznati vojne žrtve, ki je večloveneča v krasni narodni pesmi »Kosovka devojka«, je zopet oživila.

Novi invalidski zakon, ki bo, četudi pozno, otrl solze in olajšal trpljenje žrtvam, ki so zidale temelje naše Jugoslavije, se dela. Državna komisija, določena za to, v kateri so trije zastopniki Udruženja vojnih invalidov, je v polnem razmahu. Dela s polno paro, vestno, strokovno in praktično z izredno ljubeznijo in čuvstvom za vojne žrtve.

Komisija se trudi, da najde pravo pravično pot, sredino, da v kolikor mogoče največji meri zaščiti vojne žrtve, a da pri tem narodna država ne pride ob finančne nemogočnosti, da bi izvrševala svojo pravično dolžnost.

Državna komisija zaseda permanentno v ministrstvu socialne politike in v mali dvorani Invalidskega doma. In že s tem, da so seje in delo v Invalidskem domu, takorekoč pri Središnjem odboru Udruženja, je znak, da so sedaj tako rekoč prvič po osvoboditvi in zedinjenju zasijali topli sončni žarki pravice in ljubezni, ki bodo grela naše vojne žrtve, da je zaživela »Kosovka devojka«, ki bo negovala, božala in objemala vojne žrtve in kakor poje pesem, »s hladno vodo bo skrbno jih umivala, z vinom rujnim jih krepčala, hranila jih s kruhom, belim tečnim, mehko jim postelje bo rahljala solze brisala z lic trepeh...«

V našem invalidskem domu, v domu našega zbirališča, utehe... se poraja novi invalidski zakon, pravičen, socialen in human, ki bo vrnil omajano vero v vojno požrtvovalnost in ljubezen do

domovine vojnim invalidom, vdovam, sirotam, staršem in naraščajoči generaciji.

Okrog trideset strokovnjakov po vseh vprašanih kompliciranega invalidskega problema se z vso vnemo udeležuje v delu za invalidski zakon. Vsi čutijo potrebo in dolžnost, položiti vso svojo znanost, da se čimbolj dostojno reši invalidski problem, tako s strani vojnih žrtv, kakor tudi s strani države.

Z ozirom na vse to verjamemo, da se bo ta problem rešil v kratkem, da bo državna komisija izvršila svoje delo. Državna komisija dela načrt ne glede na finančni efekt, pravično in praktično. Ko bo končala svoje delo, bo pregledala, kakšne finančne možnosti so dane in ko bo to ugotovila in temu primerno pripravila, bo prišel pred Narodno skupščino.

In tedaj bodo morali povedati svojo besedo narodni poslanci. Narodna skupščina bo tista, ki bo potem odločila, ali se ta načrt, ki ga je naredila državna komisija z Udruženjem vojnih invalidov, uzakoni ali odkloni.

To poudarjamo in javnost in tisk naj bosta budno na straži, da povedo narodnim poslancem, ministrom in državnikom, da morajo uzakoniti invalidski zakon, izdelan in predložen od državne komisije in Udruženja vojnih invalidov.

Naj se ne zgodi, da bi jasen, pozdravljajoči obraz »Kosovke devojke« zopet zatemnel in da bi zopet zaplakala, kakor je plakala 18 let.

Naj bo dvajsetletnica osvoboditve in zedinjenja treh bratov praznik ponosa in zadovoljstva vseh, predvsem vojnih žrtv.

Paradoksi

Drugega imena nisem mogel najti temu dopisu in zgodbi, ki jo moram povedati, da bo javnost videla in slišala, kako si nekateri gospodje na odločujočih mestih zamišljajo in predstavljajo praktično izvedbo ugodnosti, ki jih daje vojnim invalidom invalidski zakon.

Paragraf 30. invalidskega zakona pravi, da imajo invalidi pravico do brezplačne vožnje po železnici, kadar jih kličejo n. pr. protezna delavnica zaradi protez ali drugih ortopedskih pripomočkov, itd.... In dalje pravi, da objave za brezplačno vožnjo izdajajo in pošiljajo oblastva, ki jih kličejo, v slučaju obnove protez torej protezna delavnica.

To se je dosedaj tudi vedno izvrševalo. Protezna delavnica je poslala vojnemu invalidu, če ga je pozvala, naj pride v delavnico, objavo za brezplačno vožnjo, in vojni invalid se je vsedel na vlak in se pripeljal po protezo.

Letos je objavljen nov pravilnik o ugodnostih socialnega značaja na železnicah in člen 1., točka 1 tega pravilnika govori, da osebe, ki veljajo po invalidskem zakonu za vojne invalide, imajo brezplačno vožnjo, kadar jih kličejo n. pr. protezne delavnice zaradi opreme s protezami ali njih popravi k sebi. Člen 2. tega pravilnika, točka 1, lit. b) pa govori: Objave izdajajo ortopedski zavodi in ortopedske delavnice in njih po-

družnice, kadar jih kličejo zaradi opreme proteze itd. Glej »Službeni list« od 1. septembra 1937, kos 70, in »Službene Novine« z dne 22. junija 1937.

In človek bi verjel in mislil, da je vse v redu in da se bo vršilo kakor dosedaj in kakor določa in govori invalidski zakon in pravilnik o voznih olajšavah.

Ne. Gospodu upravniku »Središnje uprave za posredovanje rada« v Beogradu :

in kako je v korist vojnim invalidom treba razlagati te določbe in jih praktično izvajati. Poslal je proteznim delavnicam in tudi ljubljanski okrožnico »Objašnjenje o načinu izdavanja objava za brezplačno vožnjo licima zaštićenim Invalidskim zakonom«. In v tem »Objašnjenju«... spremeni določilo invalidskega zakona in določilo pravilnika in pravi: »... ortopedski zavodi i radionice, kada pozivaju ratne invalide i koja nisu u sedištu nadležstva odnosno ustanove, ne mogu izdavatı objave za besplatnu vožnju, već samo dostaviti odnosna akta na osnovu kojih će dotično lice zatražiti objavu od one opšte upravne vlasti I. stepena, na čijem području stanuje«.

Kratko, ortopedski zavod, protezna delavnica ne sme več izdajati in pošil-

ljati tistim vojnim invalidom, katere kliče k sebi, objave za brezplačno vožnjo, kakor je bilo dosedaj in kakor, ponavljamo, določata pravilnik in zakon, ampak ga more samo pozvati, naj pride, a vojni invalid mora s tem pozivom iti k sreskemu načelstvu (k upravni vlasti I. stepena, na čijem području stanuje), da dobi objavo in da se potem lahko odpelje v Ljubljano v protezno delavnico po nove berglje.

In te dni sta se zgodila že dva kričeča slučaja, v katerih vojni invalidi ne morejo dobiti vožnje.

Protezna delavnica je pozvala 100% invalida z dodatkom, Janeza Kerčmarja iz Prosenjakovcev v Prekmurju, naj pride po nove proteze, za katere je zaprosil. Mora namreč priti sam, da mu tu pomerijo in izdelajo. Manjkata mu obe nogi pod kolenom. Prej je dobil obenem tudi že objavo za brezplačno vožnjo, pa se lahko kar odpeljal. Zdaj pa mu protezna delavnica ni smela več poslati objave, ker tisto »Objašnjenje« tega ne dovoli, in je moral, če se je sploh lahko iz Prekmurja pripeljal v Ljubljano, iti v Mursko Soboto k sreskemu načelstvu, da dobi objavo za brezplačno vožnjo.

Naši javnosti, politikom in narodnim poslancem

(Dopis.)

Vsak zločinec, ki ga je sodna ali politična oblast kaznovala, je bil za ta ali oni prestopek po tem ali onem paragrafu kaznovan. Nikdar pa ni bil še noben zločinec kaznovan brez paragrafa!

Če pregledam cel kazenski zakon, ne najdem v njem paragrafa — pa če bi ga podnevi z lučjo iskal —, po katerem bi se mogel kaznovati tisti, ki se je boril za svobodo svojega naroda, pa je bil v tem boju pohabljen. Narodni imajo navado take pohabljenosti — invalidi jim pravimo — nagraditi in se jim izkazati hvaležno.

Zahtevamo pravičen invalidski zakon

Če nisi hotel iti v vojsko, si bil ustreljen. Ker pa si šel in se za svobodo celega naroda boril, pri tem pa postal invalid, si sedaj zasmehovan in ti ta ali oni reče: »Čemu pa si šel v vojsko?« Kje je pamet, pravica in človečnost? Kje plačilo za trpljenje celega življenja? Zato, ker smo v boju za našo svobodo postali nesposobni za pridobitno delo, smo sedaj povrh še kakor nekaki zločinci obsojeni na dosmrtno trpljenje, na smrt od gladi! Po katerem paragrafu? Kdo ima pravico, nas za našo v boju za svobodo dobljeno pohabljenost soditi in kaznovati? — Pa se najdejo ljudje — ne ljudje, izmečki ljudi — ki pravijo: »Saj si bil avstrijski vojak, ne jugoslovanski« itd. Ali ni to višek sramote in sovrašva napram voj. žrtvam? Če bi ne bilo tiste vojne, v kateri smo postali invalidi, vdove, bi tudi svobodne Jugo-

Sam, kajpada, ni mogel v Mursko Soboto, ker je skoraj 4 ure peš hoda tja in 4 ure nazaj, prevoznega sredstva pa nima in tudi ni tam na razpolago. Šla je torej njegova žena in porabila tako 8 ur hoje in zamudo, torej celi dan, da je možu prinesla objavo, da se je potem pripeljal v Ljubljano po protezo.

Še bolj kričeč, ... primer pa je ta-le:

Tudi te dni je moral v protezno delavnico 80% vojni invalid, doma iz Višnje gore. Višnja gora pa spada pod sresko načelstvo Litija. In da ta vojni invalid dobi brezplačno vožnjo v Ljubljano, bi se moral odpeljati iz Višnje gore preko Ljubljane v Litijo, dobiti tam objavo, se vrniti zopet preko Ljubljane v Višnjo goro in potem se odpeljati v Ljubljano po protezo. Srečal sem se z njim in mi je to povedal.

In takšnih zgodbic bo zdaj vsak dan dovolj. Če je to vzgoba domoljubja, če je to dobro za ugled države, pa naj javnost, ko to prečita, odloči.

Upravnik...

slavije ne bilo — ...

Z inv. zakonom iz l. 1929. in potem še z napačnim tolmačenjem istega, smo bili voj. žrtve huje kaznovani kakor zločinec za resničen zločin. Ta je dobil pet, deset let robije. Ni bil brez strehe, ni bil nag in lačen. Ko pa je kazen prestal, je bil zopet prost in človek med ljudmi. Mi pa smo sojeni za celo življenje! Morda na dvajset, trideset let počasnega umiranja, brezmejnega trpinčenja, kdo ve? Kdo izmed vseh 15 milijonov Jugoslovancev more dokazati, da je ta obsodba pravična, po zakonu utemeljena?

Ob 12. uri kličemo naši javnosti, narodnim poslancem in politikom ter tistim, ki delajo nov inv. zakon: Popravite krivice!

Tistim, ki dobe povoljna rešenja od invalidskega zakona

(Dopis tovariša od inv. sodišča v Ljubljani.)

Invalidsko sodišče v Ljubljani izstavi stranki povoljno rešenje (razsodbo). Že čez nekaj tednov nato stranke z ogorčenjem vprašujejo in prosijo: »Že pred enim mesecem sem dobil od vas rešenje, a denarja še nisem prejel; prosim, da takoj izstavite finančni direktiji nalog, da mi izplača invalidnino!«

Tako se oglašajo premnogi invalidi, ter s tem povzročajo Inv. sodišču nepotrebno delo. Zahtevajo denar kar od Inv. sodišča. Zato hočem v listu vsem obrazložiti tole:

Pri ministrstvu soc. politike in nar. zdravja v Beogradu je uvedena že več kot dve leti posebna kontrola, in se zato izplačilo invalidnine zavleče za nekaj mesecev. Vse pa se v procesu dela takole:

Invalidsko sodišče izda stranki rešenje. Ako zoper rešenje tekom 15 dni ni pritožbe, tedaj predloži Inv. sodišče cel spis Višjemu inv. sodišču v Beogradu v potrditev, 25 dni po dnevu, ko je stranka prejela prvo rešenje. Višje inv. sodišče nato sestavi potrdilni sklep v petih izvodih. Enega vrne nazaj s celim inv. spisom Inv. sodišču, drugega obdrži Višje inv. sodišče zase, tri izvode pa pošlje Ministrstvu soc. pol. in nar. zdravja v Beogradu. Ministrstvo nato vpiše odločbo Višjega inv. sodišča v poseben kontrolnik, nato en izvod odločbe Viš. inv. sodišča obdrži, nadaljnja dva izvoda pa pošlje finančni direktiji v Ljubljani, katere izplača zainteresirani osebi prispevke že v nekaj dneh po prejemu rešenja Viš. inv. sodišča od Ministrstva, ki velja hkrati kot plačilni nalog.

Odkar je torej uvedena ta kontrola pri Ministrstvu soc. politike, se izpla-

Občni zbori krajevnih odborov

- V Novem mestu dne 6. januarja 1938, ob pol 10. uri dopoldne v mestni sejni dvorani (na rotovžu).
- V Kranju dne 6. januarja 1938 ob 9. uri dopoldne v veliki dvorani hotela »Stara pošta«. Vhod v dvorano z dvorišča.
- V Selcah dne 6. januarja 1938 po deveti maši v Krekovem domu.
- V Celju dne 9. januarja 1938.
- V Sevnici dne 9. januarja 1938, ob pol 9. uri dopoldne pri Kraglu.
- V Kočevju bo 16. jan. 1938, v gostilni Karl Erker v I. nadstropju ob 10. uri dopoldne.

Člani in članice, prinesite s seboj članske knjižice. Tisti, ki hočete železniške legitimacije za 12 kratno polovično vožnjo, pa prinesite s seboj rešenje in sliko.

Ker pride delegat iz Ljubljane, naj nihče ne ostane doma.

Cankarjeva družba je izdala za leto 1938. 4 lepe knjige: Koledar Cankarjeve družbe 1938 z bogato vsebino in slikami, Tancove novele »ženin iz Amerike«, mlade pisateljice Mimice Konič povest »Otroci predmestja« in zanimivo razpravo o Franciji in francoskem ljudstvu.

Tožba vojne vdove

Le-ta, ki ga ljubila sem, leži pokopan. Kje? — Ne znam... Prerano ga zgubila sem — Kaj sreča je — je ne poznam.

V tuji zemlji pač leži, Nekoč ves čil, možat in čvrst, srcé njegovo, oh, trohni, objema zdaj ga črna prst.

Moža, bojišče, si mi vzelo — obraz mi z boljjo je zastrt, kako mi bo še kaj veselo? Srečen zakon je razdrt.

Pozabljena od vseh sem zdaj, sirota vdova — ki nekđaj po soncu, sreči hrepenela — Vse to zakaj... zakaj? — oh, zvedeti bi, oh, želela!

Ernestina Cankar, vojna vdova.

ZNIŽANA VOŽNJA NA TRAMVAJU V LJUBLJANI ZA VOJNE INVALIDE IN VDOVE.

Mestna občina ljubljanska je odredila, da odslej plačajo vojni invalidi in vdove, ki se izkažejo z legitimacijo Udruženja vojnih invalidov, na tramvaju za vsako vožnjo 1 Din brez ozira na daljavo.

S tem je mestna občina ljubljanska stopila med one občine, ki priznavajo vojne žrtve, ki so žrtvovale za osvoboditev in zedinjenje svoje najdražje, za kar ji topli in iskrena hvala.

Udruženje vojnih invalidov, Oblastni odbor Ljubljana.

Nova številka telefona za Udruženje vojnih invalidov in za »Vojnega Invalida« je 45-85.

čilo zelo zavleče in se dogajajo slučajji, da morajo stranke čakati na izplačila po osem do deset mesecev potem, ko že dobe v roko prvo rešenje. (Kakor vselej je takih »zamud« že 82 in smo se pritožili na Narodno skupščino. Op. ur.)

Invalidsko sodišče v Ljubljani v takem primeru ne more preseči stranki z ničemer pomagati, ker Inv. sodišče izdaja le rešenja, a izplačuje pa Dravska finančna direkcija v Ljubljani. To pa stori takoj, ko dobi sklep Višjega inv. sodišča, dostavljen od Ministrstva.

Kot že rečeno, prejme Dravska finančna direkcija v Ljubljani dva izvo-

da rešenja Viš. inv. sodišča. Enega zopet obdrži zase, drugega pa pošlje zainteresirani stranki, navadno potom davčnih uradov. Vendar pa stranka skoro vedno prejme preje denar nego rešenje Viš. inv. sodišča, iz česar se vidi, da Dravska finančna direkcija hitro in točno posluje in nakaže stranki inv. prejemke takoj, čim dobi vse potrebne listine.

To torej v pojasnilo, da se bo vedelo in vsak prizadeti naj kar naravnost take zamude urgira preko svojega Krajevnega odbora na Ministrstvo soc. politike.

Pojasnila glede železniških legitimacij

Nekaterim našim članom še vedno ni znano, kako se naročajo in dobivajo železniške legitimacije in objave za vožnjo. Posebno sedaj po novem letu, ko bodo morali imeti vsi nove železniške legitimacije, kateri jih niso že letos dobili, zna biti dosti povpraševanj, zato naj vsak dobro pazi na sledeča pojasnila:

Stare legitimacije sive barve po novem letu 1938 nič več ne veljajo in se jih ne more več podaljšati, čeprav še niso izrabljene.

Zato pa mora imeti vsak novo železniško legitimacijo plave barve, ki ima spredaj na prvi strani natisnjeno »za 12 potovanj na leto«. Pravico do teh legitimacij za 12 potovanj na leto imajo samo dotični invalidi, ki so priznani po invalidskem zakonu iz leta 1929. in prejema invalidnino, ali pa jim ista zaradi davka ni priznana.

Za vse člane našega združenja bodo legitimacije ali pa tudi njihovo podaljšanje poskrbeli Krajevni odbori. Zato naj vsak, ki želi železniško legitimacijo za polovično vožnjo, prinese Krajevni odboru svojo sliko (velikost 6x9 cm), na kateri zadaj naj bo ime in priimek. Predloži naj tudi sodno overovljen prepis rešenja Višjega invalidskega sodišča v Beogradu in plača v gotovini 20 Din.

Krajevni odbori napravijo spiske po čl. 6 pravilnika o ugodnostih (Sl. list 70 iz l. 1937).

Kdor je že v letu 1937 dobil novo železniško legitimacijo, jo mora podaljšati za leto 1938. Tudi to bodo oskrbeli Krajevni odbori. Za podaljšanje je treba plačati železniško znamko 2 Din in predložiti overovljen prepis rešenja Višjega invalidskega sodišča iz Beograda.

Teh navodil naj se drže dotični vojni invalidi, ki imajo pravico do želez-

niških legitimacij za polovično vožnjo po privatni potrebi.

Dotični, ki pa nimajo pravice do polovične vožnje in ne dobe železniških legitimacij, to so invalidi-bolniki, invalidi, kateri še niso dobili končnih rešenj, vojne vdove, sirote in starši, ki pa imajo pravico do brezplačne vožnje v svrhu nadpregleda, zdravljenja ali ortopediranja, morajo imeti stalne aličasne identitetne legitimacije (izkaznice). Take legitimacije izdajajo sreska načelstva ali mestna poglavarstva in se jih najbrže ne bo moglo naročiti preko našega združenja, ako bodo oblasti zahtevale osebno navzočnost zaradi popisa.

Stalne legitimacije (izkaznice) dobe invalidi bolniki, ruski invalidi, priznani invalidi, ki nimajo železniških legitimacij in pohabljeni ter zaščitene sirote (družinski člani).

Zčasne legitimacije (izkaznice) pa dobe vojni invalidi, ki še nimajo rešenj in roditelji padlih, umrlih ter pogrešanih.

Samo s pozivom ali objavo se ne more nihče voziti brezplačno, zato si morajo vsi dotični pred nastopom vožnje poprej preskrbeti take osebne izkaznice; le onim invalidom ni treba teh izkaznic, kateri nimajo železniške legitimacije za polovično vožnjo, ker z njimi lahko izkažejo svojo identiteto. Za take izkaznice je potreba prinesiti tudi slike.

Vsi se držite strogo teh navodil, da ne bo treba dvojnih potov ali pa nepriključnosti pri vožnjah, da bi morali plačevati voznino, potem pa moledovanje za povračilo ali podporo.

Vsa druga podrobna navodila glede naročanja imajo naši Krajevni odbori. Prečitajte še enkrat »Važna navodila« v septembrski in oktobrski številki »Vojnega Invalida«.

je samo vpisan pri organizaciji ter da ima člansko knjižico.

Letos smo zaprosili vse občine v območju naše organizacije za podporo, prošnja ni ostala brez uspeha. Občina Lesce nam je naklonila 200 Din, Radovljica 200 Din, Mošnje 100 Din, Krpa 100 Din. Občina Mošnje je pomotoma nakazala nam odobreno podporo oblastnemu odboru. Zaprošili smo oblastni odbor, naj se ista nam vrne. Občina Breznica, Kamna gorica in Ovčiče so našo prošnjo za podporo zavrnila. Čakamo poročila od občine Begunje. Upamo, da bo za nas povoljno.

Ta podpora se bo porabila za božičnico najpotrebnejšim članom, predvsem pa onim, ki so izgubili zaščito po sedanjem nepravilnem invalidskem zakonu.

Prav vljudno se zahvaljujemo predsednikom občin Lesce, Radovljica (Mošnje), Brezje, Krpa, kakor tudi vsem odbornikom, ki so pri sestavi proračunov za leto 1937-38 vpoštevali našo prošnjo ter obsodili nepravilni zakon vojnih žrtev. Pokazali ste, da ljubite tiste, ki so krvaveli za svobodo, nimajo pa za to zadoščanja, čeravno so ga zaslužili.

KRANJ

Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Kranju, sporoča svojim članom in članicam, da ima svoj občni zbor dne 6. januarja 1938, to je na Sv. Treh kraljev dan ob 9 dopoldne v veliki dvorani hotela Stara pošta, vhod v dvorano je z dvorišča. Na ta dan bo obdaritev nekaterih članov in članic z božično podporo. Občni zbor se vrši ob vsakem vremenu. Člani in članice naj na tem občnem zboru poravnajo zaostalo članarino. Naproša se, da če je le mogoče že za prihodnje leto 1938; s tem prihranite društvu blagajniku mnogo dela, ker je z delom preobremenjen. Člani naj pripnejo društvene znake. Povabili smo tudi delegata od Oblastnega odbora, ki nam bo mnogo povedal o novem invalidskem zakonu.

Tovariši in tovarišice, obvezno je za vsakega posameznika, da pride na občni zbor. Mnogo je med vami še vojnih invalidov, vdov in sirot, ki niso pri nas organizirani; tudi te pripeljite s seboj, ker ravno sedaj, ko se nam obeta nov pravilni invalidski zakon, moramo skupno na tem občnem zboru protestirati zoper sedanjí krivični invalidski zakon.

Ob svoji 20 letnici pokažimo, da še živimo, zato vsi brez izjeme pridite na ta občni zbor. — Odbor.

Jesenški krajevni odbor udruženja je v vseh osemnajstih letih svojega obstoja med drugim stremel za tem, da je svojim, v potrebi se nahajajočim članom in članicam naklonil tu pa tam kakršnekolj vrste podpore, kar se je zadnja leta zlasti često dogajalo za božične praznike. Pred par leti se je odbor odločil celo za živila, kakor moko, sladkor itd. ter to delil med članstvo, kar pa se ni obneslo.

Da se razdeljevanje podpor omogoči, je pa treba tudi darovalcev, to se pravi dobrotnikov, ki našo stvar razumejo in gmotno podpirajo. Teh pa je, žal, od leta do leta manj, končno pa so popolnoma skopneli. Kako naj krajevni odbor deli podpore, ako nima dohodkov. Ostali so nam še občinski odbori, zlasti mesta Jesenic in pa Koroške Belle, med tem ko se občinski svet Dovje, katera tudi spada v območje K. O. Jesenice, na naše ponovne prošnje do danes niso odzvali niti z dinarjem. Zato pa bodi ob tej priliki povedano, da naj se člani in članice iz te občine v slučaju potrebe obračajo za podporo naravnost na občinski odbor občine Dovje.

Ker k. o. Jesenice pričakuje, da se občini Jesenice in Koroška Bela v kratkem odzoveta na našo prošnjo z večjim zneskom, bomo isto razdelili med članstvo teh dveh občin, kakor hitro dobimo. Za božične praznike pa, kakor sledi iz navedenih razlogov, letos ni mogoče ničesar razdeliti. Izjeme so seveda primeri bolezní ali druge neprilike, toda te je treba k. o. najaviti, da pravočasno more na svojih sejah o tem sklepati.

SEVNICA

Dne 9. t. m. je pri Kraglu v Sevnici občni zbor tuk. K. o. Začetek točno ob pol 9. uri. Pozivamo vse člane, da se sigurno udeležijo obč. zbora. Pripeljite s seboj tudi svoje domače, žene, odrasle sirove in hčere, starše in druge sorodnike. To je silno važno, ker gre za pravičen nov zakon! Kdor bo nepravilno izostal, bo s tem pokazal, da mu ni mar za to,

Neznani junak

Pri vseh svečanostih in poklonitvah se spominja tudi »Neznani junak« in se mu polagajo venci.

Ni pa to ime od včeraj, to je, ni od svetovne vojne.

Spoštovanje »Neznanimu junaku« je že od nekdaj. Že davno prej so bili slavljani oni, ki so padli na polju slave, ne da bi kdo vedel kdo so in od kod so. V New Yorku, v cerkvi sv. Trojstva, je osamljen grob. Tu stoji velik in lep nagrobni spomenik, na katerem je v angleškem jeziku napisano:

»Nepoznanemu vojaku, ki je svoje življenje dal kot žrtev leta 1773. v ameriški revoluciji za samostojnost.«

Tako so že nekda vsi narodi častili vojne žrtve.

A v Jugoslaviji? V Sloveniji? Kako pa časte tukaj žrtve, padle za samostojnost in svobodo?

kakšen bo novi zakon. Pokazal bo, da ni v vrstah tistih, ki se borijo za našo stvar! — Tudi iz Radeč, Svibna, St. Jurja pod Kumom, s Planine, St. Vida, Dobja itd., pridite polnoštevilno! Sedaj je čas, da izvojujemo tisto, na kar že toliko let čakamo, to je: Nov, pravičen invalidski zakon. Zato 9. januarja vsi h Kraglu v Sevnici! Kot delegat pride podpredsednik Obl. odbora. — Odbor.

KRAJEVNI ODBOR LJUBLJANA

Člani in članice, ki še niso v celoti poravnali računa za dobavljeni premog, se naprošajo, da takoj plačajo ostanek v društveni pisarni, ker moramo zaključiti račune.

K. O. Kamnik. K naši uspeli božičnici so največ pripomogli lastnik Daj-Dama g. Julij Zupan in uslužbenci Daj-Dama, ki so podarili mesto venca na grob svojemu umrlemu tovarišu 400 Din. Prispevali so pa tudi gg. Franc Majdič, valjčni mlin Vir, z moko; Petek Ivan in Strgar Anton iz Kamnika z moko; Skala Karol iz Kamnika z blagom, Grčar Cene, mesar v Kamniku, z mastjo; Ambrož Nande, mesar v Kamniku, z jestvinami, ter Žargi Mimi in Kovačič Ivan, trgovca v Kamniku, s sladkorjem. Sam Krajevni odbor Kamnik pa je prispeval iz lastnih sredstev v denarju.

Ni bila posebno bogata obdaritev, ali vsi so z zadovoljstvom in hvaležnostjo prejeli, čuteč, da niso čisto pozabljeni. Obdarjeni so bili seveda najrevnejši, kakor je razvidno iz spiska. (Priložen je spisec obdarovancev, ki ga pa radi pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti. Op. ured.)

Krajevni odbor v Kamniku se vsem darovalcem najtopeje zahvaljuje.

Novo mesto. Podpisani sem povodom pobiranja podpisov na spomenico za nov, pravičen invalidski zakon pri vseh slojih, od najvišjih državnih predstavnikov raznih uradov in oblastev do najnižjih jim podrejenih uslužbencev, nadalje od vseh vrst svobodnih poklicev in raznih korporacij naletel na toliko odkritega sočutja in toplega razumevanja za naše upravičene zahteve, da bi bil nehvaležen, če bi našim prijateljem in dobrotnikom za ljubezen in sočutje, ki ju gojijo do nas nesrečnikov, ne izrekel tako v svojem imenu, kakor v imenu naših 328 članov tako zahvalo, ki jo more dati le sree, ki strašno trpi zaradi prestopnega gorja, ki se mu na srečo olajšuje s sočutjem plemenitih src: Bog Vam poplačaj Vaše sočutje in vse storjene korake v prid nas skoro pozabljenih, nesrečnih vojnih žrtev.

Člani in članice! Vaša dolžnost pa je, da pridete vsi do zadnjega, kdor le more hoditi, na občni zbor, ker se bo v nasprotnem slučaju smatralo, da se odpovedujete svojim s krvjo pridobljenim pravicam. — Jurak Josip, tajnik-blagajnik, in Odbor Krajevne organizacije Novo mesto.

KNJIZEVNOST

Knjige mladinske matice so izšle in sicer: Angelo Cerkvenik: Rudo, z ilustracijami Ljubo Ravniharja in Jos. Ribičiča; Nana, mala opica, z ilustracijami Janka Omahna, in Davorin Ravljen: Šimen iz Roža, z ilustracijami Maksima Gašparija. Vse tri knjige so krasno darilo mladini in tudi odraslim.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Matej Jevak, Miklošičeva cesta 13. Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani (predstavník A. Kolman).

Naše gibanje

SLOVENSKE KONJICE

Vsi invalidi in vdove Krajevnega odbora Slov. Konjice morate ta mesec plačati naročnino za »Vojnega Invalida« vse kar dolgujete. Če ne, prihodnje številke ne boste več prejeli tako ne boste vedeli, kako bo z zakonom in z drugimi važnimi stvarmi.

MARIBOR

Poravnajte zaostalo članarino. Krajevni odbor mariborski vabi in poziva vse zamudnike, ki še dolgujejo na članarini za leto 1936-37, da isto brezpogojno še to leto poravnajo, ker v nasprotnem slučaju je Krajevni odbor primoran vsem tem zamudnikom nadaljno pošiljanje lista s 1. jan. 1938 ustaviti. Kdor ne bo storil svoje dolžnosti napram organizaciji in plačal članarino, naj ne prosi za božično podporo, ker prošnja ne bo upoštevana. Zavedajte se torej tovariši in tovarišice svoje organizatorične dolžnosti, ker od vas bo mnogo odvisno, v kolikor si vsi skupaj želimo in stremimo za tem, da se nam moralno, materijelno in finančno izboljša obupen položaj, v katerem se nahajajo vse vojne žrtve, zlasti one, katerim je invalidski zakon iz leta 1929 odvzel delno ali celotno zaščito in pravico iz posledic svetovne vojne in da le z zavednostjo in z organizatorično močjo in slogom dosežemo human in pravičen novi invalidski zakon.

Tovariši in tovarišice, priporočamo vam še enkrat: skrbite, da bo vaša organizacija močna, ker bo potem tudi mogla uspešno in koristno braniti vaše interese in pravice za doseg zaželjenega novega invalidskega zakona.

Vsem tovarišem in tovarišicam na področju mariborskega Krajevnega odbora

glede raznih nasvetov, informacij in prošenj je invalidska pisarna odprta vsak ponedeljek, sredo in soboto od 9. do 11. ure, Rotovski trg 1.

Želimo vsem tovarišem in tovarišicam srečnejše novo leto 1938, kakor pa je bilo 1937!

KRAJ. ODBOR RADOVLJICA

Člani, ki imate železniške legitimacije, ki še niso porabljene, jih prinesite tajniku radi podaljšanja za leto 1938. Vsak naj prinese sodno overovljen prepis rešenja Višjega invalidskega sodišča. Tisti pa, ki imajo že izrabljene legitimacije, morajo naročiti nove, slika mora biti nova, ne sme se uporabiti iz stare legitimacije. Vsak, kdor želi podaljšano legitimacijo, ali pa bo naročil novo, naj dobro prečita dopis, ki je objavljen v »Vojnem invalidu«, kako se je ravnati z železniškimi legitimacijami.

Upamo, da sedaj ne bo treba čakati eno leto na novo legitimacijo. Pri Ministrstvu soc. politike imamo zaproseno eno žel. legitimacijo od mes. februarja t. l., urgiramo rešitev, pa vse brez uspeha.

Nadalje opozarjamo vse člane, naj takoj z novim letom prično plačevati članarino in naročnino za »Vojnega invalida«. Ni treba čakati tistega dneva, ko se vrši občni zbor, ker takrat je z raznimi drugimi zadevami dosti dela. Vsak član mora biti naročen na list, ker to od nas zahteva Oblastni odbor. Po novi kartoteki imamo vpisanih 89 članov, naročnikov na list pa je komaj 28. Oblastni odbor nas je pismeno opozoril, da imamo tako malo članov, da smo komaj sposobni da obstojamo. Pravi in redni član naše organizacije je tisti član, ki je tudi naročnik »Vojnega invalida«. Nikakor ne zadostuje, da